

Крес Н. О.,

студентка юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права
і соціальних технологій,
Національний університет
«Чернігівська політехніка»,
м. Чернігів, Україна;

Кальян А. В.,

студентка юридичного факультету
Навчально-наукового інституту права
і соціальних технологій,
Національний університет
«Чернігівська політехніка»,
м. Чернігів, Україна;

Іваньков О. І.,

доцент кафедри правових дисциплін,
Національна академія Національної гвардії України,
м. Харків, Україна

ORCID: 0000-0002-0709-704X

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ УКЛАДЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНОЮ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті проаналізовано політико-правові особливості укладення та виконання міжнародних договорів Україною в умовах воєнного стану, спричиненого повномасштабною агресією російської федерації. Обґрунтовано, що договори воєнного часу стали ключовими механізмами забезпечення національної безпеки, гуманітарного захисту, економічної стабільності й міжнародної відповідальності агресора. Розкрито процедурну адаптацію договірної практики, її відповідність міжнародному та національному праву, а також визначено пріоритетні напрями співробітництва. Зроблено висновок про формування адаптивної та стратегічної договірної політики України.

Ключові слова: міжнародні договори, воєнний стан, зовнішня політика, правовий режим, договірна діяльність, безпека, гуманітарне право, міжнародна відповідальність, Україна, агресія.

Постановка проблеми. Повномасштабна військова агресія російської федерації проти України суттєво змінила контекст укладення, виконання і тлумачення міжнародних договорів. Умови воєнного стану, запровадженого з 24 лютого 2022 р.,

зумовили необхідність перегляду підходів до міжнародної договірної політики з точки зору політичної доцільності і правової обґрунтованості. Україна опинилася в ситуації, коли міжнародні угоди стали не лише інструментом зовнішньої політики, а й критичним механізмом забезпечення безпеки, стабільності та функціонування держави у надзвичайних умовах.

Попри дію загальноновизнаних норм міжнародного права, багато аспектів укладення та виконання договорів під час збройного конфлікту залишаються спірними або недостатньо врегульованими. Зокрема, постає питання легітимності прийняття нових міжнародних зобов'язань у ситуації, коли держава обмежена у здійсненні окремих конституційних процедур через воєнний стан. Додатково виникають складнощі щодо імплементації та контролю за дотриманням зобов'язань, особливо коли йдеться про двосторонні або багатосторонні угоди у сферах безпеки, оборони, гуманітарної допомоги та післявоєнного відновлення. Це потребує нових підходів до правової експертизи та адаптації міжнародної договірної практики до умов воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш важливий вплив на дослідження питань укладення та виконання міжнародних договорів Україною в умовах воєнного стану здійснили наукові доробки О. В. Задорожнього, М. М. Гнатовського, О. В. Буткевич, Т. Р. Короткого, М. М. Микієвича, С. П. Головатого, А. А. Стрижевської та інших впливових дослідників.

Серед сучасних науковців слід відзначити О. А. Тимошенко, яка вивчала правові аспекти укладення міжнародних договорів під час воєнного стану, та Ю. В. Щокіна, предметом дослідження якого постали питання міжнародно-правової відповідальності та договірних механізмів її забезпечення.

Формулювання мети. Метою статті є комплексний аналіз особливостей укладення, виконання та правового забезпечення міжнародних договорів за участю України в умовах воєнного стану, а також виявлення політико-правових механізмів, що забезпечують ефективність зовнішньополітичної договірної діяльності держави в умовах збройного конфлікту.

Виклад основного матеріалу. Укладення міжнародних договорів – важливий аспект зовнішньої політики будь-якої суве-

ренної держави. Вони є не лише інструментом реалізації національних інтересів у зовнішньополітичному просторі, а й формою закріплення міжнародної співпраці, що забезпечує взаємні зобов'язання держав у таких сферах, як безпека, торгівля, права людини, охорона довкілля та багато інших. У мирний час ці договори укладаються на основі стратегічного бачення та довгострокових планів розвитку. В умовах воєнного стану ситуація змінюється: держава змушена діяти швидко, інколи в умовах обмеженого часу та ресурсів, при цьому не втрачаючи легітимності своїх міжнародних рішень.

Воєнний стан як особливий правовий режим передбачає мобілізацію всіх сил держави для захисту її суверенітету і територіальної цілісності. У такому контексті міжнародні договори стають не просто формою дипломатичної взаємодії, а й засобом виживання і стабілізації внутрішньої ситуації. Вони дозволяють отримувати зовнішню допомогу, консолідувати підтримку міжнародних партнерів і встановлювати правила поведінки навіть у найкритичніших обставинах. Водночас варто підкреслити, що правові механізми укладення міжнародних договорів у таких умовах не втрачають своєї дії – вони адаптуються, але не скасовуються.

Універсальним міжнародно-правовим актом, який регламентує порядок укладення міжнародних договорів, є Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р. [1]. Цей документ встановлює, що навіть під час збройних конфліктів держави зобов'язані поважати чинні договори, за винятком тих, що прямо суперечать інтересам національної безпеки. Таким чином, навіть в умовах активної фази воєнних дій Україна зберігає за собою право як на укладення нових міжнародних договорів, так і на перегляд чи припинення чинних угод, зважаючи на ситуацію.

Національне законодавство України також містить чіткі положення щодо укладення міжнародних договорів у надзвичайних умовах. Зокрема, Закон України «Про міжнародні договори України» не передбачає обмежень щодо укладення нових договорів у період воєнного стану [2]. Це свідчить про те, що український правовий простір уже передбачає гнучкі механізми для взаємодії із зовнішнім світом навіть у найскладніших умовах.

Разом з тим процедура погодження та ратифікації може зазнавати змін з огляду на безпекові виклики та обмеженість часу.

Як зазначає О. А. Тимошенко, воєнний стан вимагає оперативних рішень, тому на практиці спостерігається тенденція до пришвидшеного погодження окремих міжнародних документів. В окремих випадках це може відбуватися на рівні міжурядових угод, меморандумів про взаєморозуміння чи декларацій про наміри, які хоч і не мають статусу міжнародного договору в класичному розумінні, але виконують важливу функцію у формуванні міжнародної підтримки. У майбутньому такі документи часто стають основою для укладення повноцінних договорів, які вже потребують ратифікації парламентом [3, с. 778].

Незважаючи на складність ситуації, Конституція України та чинне законодавство не дозволяють ігнорувати правові процедури. Укладення міжнародного договору – це не тільки політичне, а й юридичне рішення, що вимагає належного уповноваження, підписання та у разі потреби – ратифікації. Президент України як глава держави здійснює керівництво зовнішньою політикою, однак механізм реалізації цього повноваження чітко врегульований законами та міжнародною практикою.

Інституційно важливу роль відіграє Міністерство закордонних справ України, яке готує проекти договорів, проводить міжвідомчі узгодження, забезпечує їх юридичну експертизу. Умови війни не усувають цієї бюрократичної процедури, але вимагають її максимальної ефективності. Саме тому в багатьох випадках державні органи переходять на електронний документообіг і пришвидшене погодження без шкоди для легітимності укладених актів.

На думку В. І. Любашенка, у контексті сучасної війни проти російської федерації міжнародно-правові механізми відіграють ще й роль засобу фіксації правового статусу України як держави, що захищається. Договори з іншими країнами, особливо ті, що стосуються безпеки, військової допомоги, фінансування, мають не лише практичну, а й символічну вагу. Вони засвідчують, що Україна залишається повноцінним суб'єктом міжнародного права, незважаючи на збройну агресію [4, с. 165].

Важливим аспектом є збереження балансу між національними інтересами та міжнародними зобов'язаннями. Укладення

договорів у такий складний період потребує надзвичайної обережності, щоб не створити юридичних наслідків, які могли би бути використані агресором, або поставити під сумнів суверенні права України. Тому в багатьох випадках тексти угод проходять ретельну експертизу не лише з правової, а й з політичної точки зору.

У зв'язку з цим особливу увагу слід приділяти угодам, які стосуються територіальних питань, тимчасово окупованих територій, статусу Криму, Донбасу та інших регіонів. Україна незмінно дотримується позиції, що жоден міжнародний договір не може ставити під сумнів її територіальну цілісність, що відповідає як Конституції, так і міжнародному праву. Укладення угод, які потенційно визнають будь-які територіальні поступки, є неприпустимим і прямо суперечить базовим засадам державного суверенітету.

В умовах війни дипломатичні зусилля України активізувалися на всіх рівнях – від двосторонніх домовленостей до багатосторонніх угод у рамках міжнародних організацій. Зокрема, Україна продовжує брати участь у діяльності Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН), Ради Європи, Організації з безпеки та співробітництва у Європі (далі – ОБСЄ), а також поглиблює інтеграцію з Європейським Союзом (далі – ЄС) і Організацією північноатлантичного договору (далі – НАТО). Це засвідчує, що навіть в умовах війни зовнішньополітична діяльність не лише не припиняється, а навпаки – стає більш динамічною.

Слід зазначити, що укладення міжнародних договорів також є способом юридичної фіксації політичної підтримки, що надається Україні міжнародною спільнотою. Таким чином, багато договорів стають інструментами мобілізації ресурсів, гуманітарної допомоги, санкційного тиску на агресора, а також механізмами забезпечення майбутньої відповідальності за скоєні воєнні злочини.

В умовах повномасштабної агресії російської федерації міжнародна договірна діяльність України стала інструментом не тільки зовнішньої політики, а й прямого захисту національного виживання. Уже в перші місяці війни Україна уклала низку ключових угод з державами-членами НАТО та ЄС, зокрема зі Сполученими Штатами Америки (далі – США), Великою Британією, Польщею, Латвією та Нідерландами. Наприклад, угоди

зі США передбачали військову допомогу у вигляді Javelin, HIMARS, Patriot та супутнє обслуговування й навчання персоналу. Це дозволило Збройним Силам України адаптуватися до стандартів НАТО в найкоротші строки.

Угода між Україною та Великою Британією від 12 січня 2023 р. щодо безпекових гарантій стала першим кроком до реалізації так званої «Київської безпекової декларації». Документ передбачає довгострокове партнерство у сфері оборони, розвідки, кібербезпеки та боротьби з гібридними загрозами. Його укладення ознаменувало нову форму міжнародних безпекових зобов'язань, що наближають Україну до стандартів колективної безпеки, не чекаючи на повноправне членство в НАТО.

Іншим знаковим прикладом є домовленості з Німеччиною, які, окрім поставок танків Leopard 2 та систем протиповітряної оборони (далі – ППО) IRIS-T, стосувалися технологічної допомоги у відновленні енергетичної інфраструктури після масованих обстрілів. У договорі, укладеному в лютому 2024 р., також ідеться про спільне виробництво озброєння в Україні, зокрема боєприпасів, що має стратегічне значення для довготривалої обороноздатності держави.

На особливу увагу заслуговує договірна співпраця з Польщею. У березні 2023 р. підписано міжурядову угоду про спільний митний контроль на пунктах пропуску, що дозволило значно скоротити час транспортування гуманітарної допомоги та зброї. Цей приклад ілюструє, як навіть технічні договори можуть мати критичне значення для оперативної спроможності держави під час бойових дій. Співпраця з Польщею стала зразком взаємодії двох країн у воєнний період, що має потенціал для подальшої інтеграції у логістичній, енергетичній та безпековій сферах [5, с. 163].

Надзвичайно важливою стала договірна активність у гуманітарному напрямі. Яскравим прикладом є укладена за посередництва Туреччини та ООН «зернова угода» у липні 2022 р., яка дала змогу експортувати українське зерно з портів Одеси, Чорноморська та Південного. Попри численні порушення домовленостей з боку російської федерації, ця угода врятувала мільйони

людей у країнах Африки й Азії від голоду, а Україна зберегла стратегічну роль у світовій продовольчій безпеці.

Ще один гуманітарно-правовий приклад – домовленості щодо обміну полоненими між Україною та російською федерацією, які уклалися за підтримки Туреччини, Ватикану й Червоного Хреста. Хоча вони не мали форми класичних міждержавних договорів, кожна така домовленість фіксувалася в письмовому вигляді, що дозволяє трактувати їх як міжнародні угоди *sui generis*. Зокрема, обмін оборонців «Азовсталі» у вересні 2022 р. став результатом складних переговорів, що супроводжувалися політичними компромісами, але зберегли життя сотень військових.

У сфері економіки важливою стала угода з ЄС про скасування імпорتنих мит та квот у травні 2022 р., термін дії якої був продовжений у 2023 і 2024 рр. Це дозволило українському експорту адаптуватися до блокування морських портів та відновити валютні надходження. Додатково Україна уклала угоди про «транспортні лінії солідарності» з Румунією, Словаччиною, Молдовою, які відкрили нові сухопутні коридори для експорту товарів.

Незважаючи на воєнний стан, договірна діяльність здійснювалася відповідно до Конституції та Закону України «Про міжнародні договори України». Як зазначають О. Ю. та Н. А. Макаренки, в окремих випадках, наприклад, під час екстрених поставок озброєння, Кабінет Міністрів використовував процедуру тимчасового застосування угод до моменту ратифікації Верховною Радою. Це дозволяло не затримувати їхню імплементацію й водночас зберігати правову легітимність [6, с. 610].

Цікаво, що значна частина угод, укладених під час війни, стосувалася не лише поточних викликів, а й заклала основи для післявоєнного відновлення. Прикладом є договір з Італією про реконструкцію житлової інфраструктури у Чернігівській області, укладений у жовтні 2023 р. А угода з Францією щодо відновлення енергетичної системи після обстрілів тепло- та гідроелектростанцій стала основою для майбутньої модернізації сектора з переходом на відновлювані джерела енергії.

Особливу увагу слід зосередити на юридичних інструментах, спрямованих на притягнення російської федерації до відповідальності. Україна ініціювала й підписала меморандуми з по-

над 40 країнами про підтримку створення спеціального трибуналу щодо злочину агресії. У рамках Ради Європи в 2023 р. було підписано багатосторонню угоду про Реєстр завданої шкоди, що закріпила механізм компенсацій жертвам війни – як юридичним, так і фізичним особам.

Окрему роль відіграють нові форми договірних зобов'язань – наприклад, багатосторонні декларації, що мають ознаки політичної угоди. Київська безпекова угода ("G7 Declaration of Support for Ukraine", липень 2023 р.) стала першим документом, що закріпив довготривалі зобов'язання найрозвиненіших демократій щодо гарантій обороноздатності України.

Таким чином, договірна практика України у воєнний період демонструє масштабність і багатофункціональність. Вона охоплює оборону, гуманітарні питання, економіку, правосуддя та енергетику. Через конкретні угоди Україна не просто реагує на кризу, а проєктує своє майбутнє в системі міжнародного права й безпеки.

У разі продовження війни перед Україною постає проблема зберегти активність у міжнародно-договірній сфері і трансформувати її в більш системну й стратегічно спрямовану. Ключовим завданням найближчих років є укладення двосторонніх безпекових договорів з державами G7 на основі «Київської декларації». Ці документи мають перейти від загальних політичних зобов'язань до чітко прописаних юридичних гарантій, які містили б чіткі механізми підтримки в разі нової агресії, алгоритми взаємодії з оборонною промисловістю, а також зобов'язання щодо військової допомоги, включно з інструкторськими місіями, поставками озброєння та спільними навчаннями.

На етапі післявоєнного відновлення особливого значення набиратимуть міжнародні договори у сфері реконструкції та модернізації країни. Як свідчить А. В. Замрига, йдеться не лише про фінансові угоди щодо надання грантів, кредитів чи інвестицій, а й про договори щодо технологічного партнерства, розвитку інфраструктури, зеленого переходу та цифрової трансформації. Наприклад, меморандум з Японією, підписаний у березні 2024 р., передбачає створення індустріальних парків у Харківській та Миколаївській областях з повним циклом виробництва – від логістики до екологічного менеджменту. Такі договори

відкривають Україні шлях до участі в глобальних ланцюгах доданої вартості [9].

Неминуче постане питання ратифікації та імплементації договорів, пов'язаних з механізмом відшкодування збитків, заподіяних агресією російської федерації. Реєстр завданої шкоди, започаткований у межах Ради Європи, потребуватиме напрацювання окремих договорів щодо компенсаційних механізмів, можливо – у формі міжнародного компенсаційного фонду чи трибуналу. Угоди про конфіскацію російських активів за кордоном, укладені зі США, Канадою, ЄС, матимуть прецедентне значення для всієї системи міжнародного права, адже йдеться про виняткові правові заходи у відповідь на збройну агресію, які до цього часу не мали сталого механізму реалізації.

У перспективі особливу роль відіграватимуть угоди, що стосуються приєднання України до Європейського Союзу. Після набуття статусу країни-кандидата та початку перемовин у 2024 р. кожен етап переговорного процесу буде супроводжуватись укладенням відповідних міжінституційних або міжурядових угод. Наприклад, інтеграція до європейського енергетичного ринку (ENTSO-E) потребуватиме окремих технічних угод про синхронізацію системи. Повноцінна участь у спільному ринку товарів – договорів про гармонізацію технічних стандартів, процедур сертифікації та взаємного визнання. Ці договори, попри свою технічність, визначатимуть реальну швидкість інтеграції України до європейського правового простору.

Варто також враховувати геополітичні ризики, які можуть впливати на договірну політику. Як підкреслюють А. А. Моца та В. В. Моца, посилення впливу популістських або проросійських сил у деяких європейських країнах створює загрозу ревізії вже досягнутих домовленостей. Наприклад, нещодавні вибори у Словаччині призвели до тимчасового блокування поставок зброї, попри наявні міжурядові домовленості. Тому Україна має зацікавлення щодо внесення до договорів положень про автоматичне поновлення зобов'язань незалежно від змін урядів, що практикується в договорах про стратегічне партнерство у форматі 10+ років [10, с. 287].

З іншого боку, Україна може сама ініціювати створення нових форм міжнародно-правової співпраці. Так, з огляду на роль у глобальній продовольчій безпеці Україна здатна запропонувати багатосторонній договір про «зернову стабільність», який фіксував би гуманітарні зобов'язання держав-постачальників і держав-споживачів. Аналогічно у сфері кібербезпеки є потенціал для ініціативи щодо створення договору про захист критичної цифрової інфраструктури під час війни, що базувався б на нормах міжнародного гуманітарного права.

Усі ці перспективи можливі лише за умови інституційної спроможності України продовжувати вести якісні переговори, забезпечувати правову експертизу та створювати чіткі механізми їх реалізації, а не тільки «сухого» гарантування. Саме тому ключовим внутрішнім завданням має стати посилення Департаменту міжнародного права Міністерства закордонних справ, розширення дипломатичного корпусу, підготовка нового покоління юристів, які є спеціалістами у сферах як національного, так і міжнародного права.

Висновки. Участь України в міжнародних договорах в умовах воєнного стану набула якісно нового змісту, перетворившись із традиційного інструмента дипломатії на критично важливий механізм забезпечення безпеки, суверенітету та функціонування держави в умовах збройної агресії. Воєнні виклики актуалізували необхідність адаптації договірної політики до надзвичайних обставин без порушення принципів міжнародного права й конституційного порядку. Україна зуміла зберегти правову легітимність укладених договорів, забезпечивши гнучкість процедур, оперативність ухвалення рішень та ефективність зовнішньополітичної взаємодії.

Міжнародні договори, укладені в період війни, охоплюють широкий спектр сфер: від оборони й гуманітарної допомоги до економічного відновлення та правового переслідування агресора. Значна частина таких угод стала не лише інструментом виживання, а й підґрунтям для післявоєнної трансформації держави. Залучення міжнародної спільноти до питань безпеки, реконструкції, відповідальності та компенсацій через договірні механізми дозволяє Україні консолідувати підтримку партнерів

і забезпечити безперервність своєї міжнародної суб'єктності навіть у найкритичніших обставинах.

Політико-правовий аналіз договірної діяльності в умовах війни свідчить про формування нової договірної культури, яка поєднує оперативність, стратегічне бачення та дотримання міжнародно-правових норм. Досвід воєнного стану створює підґрунтя для оновлення доктрини міжнародної договірної політики України, включно з розробленням спеціальних правових режимів для укладення угод у кризових ситуаціях. У майбутньому саме ці напрацювання можуть стати основою для нової архітектури європейської безпеки, у центрі якої перебуватиме Україна як держава, що успішно інтегрувала міжнародне право в умовах екзистенційної загрози.

Список використаних джерел

1. Про право міжнародних договорів: Віденська конвенція ООН від 23.05.1969. URL: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_1_1969.pdf (дата звернення: 10.01.2026).

2. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV. Дата оновлення: 15.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> (дата звернення: 10.01.2026).

3. Тимошенко О. А. Міжнародні договори за участю України в умовах воєнного стану: політико-правовий вимір. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2024. С. 775–782.

4. Любашенко В. І. Денонсація міжнародних договорів між Україною та Росією у світлі агресії Росії проти України. *Правова держава*. 2019. № 33. С. 162–167.

5. Давиденко П. О. Механізм забезпечення конституційних прав людини в умовах воєнного стану: дис. ... д-ра філософії; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2023. 226 с.

6. Макаренко О. Ю., Макаренко Н. А. Форс-мажорні обставини: виконання договірних зобов'язань у період збройної агресії російської федерації на території України. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. № 2 (79). С. 32–39.

7. Замрига А. В. Застосування міжнародного гуманітарного права в умовах збройної агресії російської федерації проти України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2022. № 6. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2022-6-01-04> (дата звернення: 10.01.2026).

8. Моца А. А., Моца В. В. Права людини в умовах воєнного стану. *Наукові перспективи*. 2022. № 4 (22). С. 280–291.

Kres N.,
student of the Faculty of Law
of the Educational and Scientific Institute
of Law and Social Technologies,
Chernihiv Polytechnic National University,
Chernihiv, Ukraine;

Kalyan A.,
student of the Faculty of Law
of the Educational and Scientific Institute
of Law and Social Technologies,
Chernihiv Polytechnic National University,
Chernihiv, Ukraine;

Ivankov O.,
Associate Professor of the Department of Legal Disciplines,
National Academy of the National Guard of Ukraine,
Kharkiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-0709-704X

POLITICAL AND LEGAL ASPECTS OF THE CONCLUSION AND IMPLEMENTATION BY UKRAINE OF INTERNATIONAL AGREEMENTS IN THE CONDITIONS OF MARTIAL STATE

This article analyzes the political and legal features of concluding and implementing international treaties by Ukraine under martial law caused by the full-scale armed aggression of the Russian Federation. It substantiates that international treaties during wartime have transformed from traditional diplomatic instruments into key mechanisms for ensuring national security, state functioning, humanitarian protection, economic stability, and international accountability of the aggressor. The research examines changes in Ukraine's treaty-making practice under extraordinary conditions, focusing on procedural adaptations, accelerated negotiations, temporary application of treaties, and the increased use of intergovernmental agreements, memoranda, and political declarations. Particular attention is paid to the compliance of such practices with international law, especially the Vienna Convention on the Law of Treaties of 1969, and Ukrainian national legislation, which allows treaty-making even under martial law. This article highlights priority areas of treaty activity, including security and defense cooperation, humanitarian assistance, economic and financial support, post-war recovery, and mechanisms for compensation and prosecution of international crimes. It is emphasized that Ukraine has managed to preserve legal legitimacy, maintain international legal personality, and simultaneously lay the foundations for post-war reconstruction and European integration. The study concludes that Ukraine's experience under martial law demonstrates the formation of a new,

adaptive, and strategically oriented treaty policy that strengthens both national resilience and the international legal order.

Key words: *international treaties, martial law, foreign policy, legal regime, contractual activity, security, humanitarian law, international responsibility, Ukraine, aggression.*

References

1. United Nations (1969), *Vienna Convention on the Law of Treaties*, 23 May 1969, available at: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_1_1969.pdf (accessed 10 January 2026).

2. Ukraine (2004), *On international treaties of Ukraine*: Law of Ukraine No. 1906-IV of 29 June 2004, updated 15 March 2022, Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> (accessed 10 January 2026).

3. Tymoshenko, O. A. (2024), "International agreements involving Ukraine under the conditions of the state of martial: political and legal dimension", *Electronic scientific publication "Analytical and Comparative Law"*, pp. 775–782.

4. Liubashenko, V. I. (2019), "Denunciation of international treaties between Ukraine and Russia as regards russian aggression in Ukraine", *Constitutional State*, № 33, pp. 162–167.

5. Davydenko, P. O. (2023), *Mechanism for ensuring constitutional human rights under martial law*: PhD thesis, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv.

6. Makarenko, O. Yu. and Makarenko, N. A. (2022), "Force majeure circumstances: performance of contractual obligations during the period of armed aggression of the Russian Federation on the territory of Ukraine", *Law journal of Donbass*, № 2 (79), pp. 32–39.

7. Zamryha, A. V. (2022), "Application of international humanitarian law in the conditions of armed aggression of the russian federation against Ukraine", *Problems of Modern Transformations. Series: Law, Public Management and Administration*", № 6, available at: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2022-6-01-04> (accessed 10 January 2026).

8. Motsa, A. A. and Motsa, V. V. (2022), "Human rights in the conditions of wartime", *Scientific Perspectives*, № 4 (22), pp. 280–291.

Дата першого надходження статті до видання: 19.01.2026.

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.01.2026.

Дата публікації (оприлюднення): 21.04.2026.